
Informe sobre l'estat de les restes arqueològiques a l'antic Convent de la Puritat en València i la seua protecció

Autor: Ccs. Llegat Històric
Aprovació: Ple a l'Alcora 28 març 2022

I Introducció

Recentment s'estan duent a terme les obres de reurbanització d'importants indrets de la ciutat de València, com ara, en primer lloc, les dels eixos formats pels carrers de María Cristina fins a Bosseria, que inclou les cabdals obres d'arquitectura de la Llotja dels Mercaders, el mercat Central i l'església de Sant Joan del Mercat, totes tres entre les més reeixides mostres de la ciutat. En segon, hi trobem la prolongació de l'Avinguda de l'Oest, que malgrat la intrusió que va representar en els teixits històrics de barris com Mercat i Velluters s'ha convertit en un espai de referència urbana i ha deixat en perspectiva tota una façana de la joia del Mercat Central i de sant Joan del Mercat.

Tots dos eixos conflueixen en un punt del què arranca el carrer de Bosseria, característic de la ciutat mercantil de la meitat del segle XIX, amb les cases obradors arrelades a la pràctica comercial en l'entorn del Mercat, ara i adés, abans d'aixecar l'obra modernista de tan alta volada.

Encara que les obres referenciades no han vist el seu final i manquen elements significatius per implementar-s'hi, podem afirmar que per primera vegada s'ha escomès una obra urbana amb subjecció a principis que considerem essencials i va més enllà de les urgències que dissortadament animen o han animat altres projectes urbans, és a dir es tracta de projectes unitaris que allotgen totes les components de l'obra pública, instal·lacions de tota mena, tractament de paviments, incorporació de jardineria urbana, enllumenat, i sobre tot, respecte per l'escena urbana heretada. Tot amb voluntat de permanència.

II Convent de la Puritat

Molt a prop del punt de confluència dels dos eixos que hem descrit s'hi troba un solar producte, d'una banda, de l'enderroc del Convent de la Puritat, conseqüència de la llunyana Desamortització de 1837, d'infausta memòria per al patrimoni cultural hispànic.

D'altra, de la manca de cura de dècades i dècades per part de propietaris privats i administracions públiques. A hores d'ara el conjunt presenta un aspecte miserable, perdut, abandonat de qualsevol tipus de consideració urbana, més enllà de la més fútil utilitat.

Cal dir de bestreta que en data de 2006 el Consell Valencià de Cultura ja va ocupar-se de la qüestió assenyalada per tal de mostrar la seua preocupació per la protecció dels béns patrimonials, i, després d'una anàlisi històrica i material concloué el seu informe sobre l'estat actual de les restes exposant entre d'altres qüestions que:

“Los fragmentos de muro conservados muestran en algunas partes un excelente estado de conservación y una grandiosidad que son prueba de la importancia que en su momento tuvo el convento. Consideramos que debería estudiarse la conveniencia de su protección y en especial la protección del entorno que forman con los árboles arriba indicados.”

Anys després sembla adient reprendre la matèria per tal d'analitzar-la - encara que siga sintèticament- i en quina mesura l'acció pública i privada al llarg del temps ha permès superar la vulnerable situació de partida.

És cert que des del remot any 1984 la Ciutat ha procurat entendre i protegir els teixits urbans que configuren Ciutat Vella, els seus cinc barris i que ha pres cura d'establir les normes adients, d'acord amb la cultura hegemònica prevalent en aquesta matèria, i que tot això s'ha traduït en la implementació de plans especials de protecció que abasten la totalitat del territori històric delimitat per les murades de Pere IV.

La darrera versió d'aquesta manera d'intervenir i protegir els teixits històrics de la Ciutat s'ha concretat en els Plans Especials de Protecció de Ciutat Vella, aprovats en l'any 2021 amb l'esperit de conjuminar les noves realitats que assetgen la ciutat del segle present i el manteniment de les estructures físiques, socials i econòmiques de Ciutat Vella.

Pel que fa al Convent de la Puritat, no resten sinó uns vestigis al sud del conjunt, vist que, una vegada desamortitzat fou objecte d'una primerenca, reeixida i capdavantera empena immobiliària a mitjan del segle XIX. Aquest bocí del Convent es troba des de fa dècades sense ús i sotmès a qualsevol empena agressiva tot i que els diversos plans de protecció l'han considerat subjecte a protegir. A més, l'incendi de l'antic cinema que ocupava part del terreny ha incrementat la imatge de destrucció i abandonament que cobreix el conjunt.

III Actuacions municipals

El PEP Ciutat Vella, del que hem parlat adés, considera aquest indret, suma de parcel·les de l'antic Convent, com a Espai Lliure i protegeix les edificacions que miren al buit destinat a evocar els claustres conventuals. És molt rellevant el paper que el planejament li atorga al lloc urbà per al que demana un projecte unitari que incloga les mitgeres i els accessos i regula fins el detall matèries com les connexions amb les propietats privades que tenen façana al futur jardí que, finalment, és considerat com a Hort del Convent i per al que assenjala també les espècies vegetals a incorporar.

Aquestes determinacions es poden apreciar en el plànol adjunt i també les normes urbanístiques d'aplicació.

No hi ha dubte a la vista del que ha estat descrit que no s'han pres les decisions administratives tendents a la superació de la situació en l'ordre urbanístic i d'obra pública però tampoc en la de la investigació arqueològica científica o cautelar, encara que fora necessària en el moment que s'emprengueren obres d'urbanització. Els pressupostos dels darrers anys no contempen partides econòmiques destinades a qualsevol tipus d'intervenció arqueològica ni urbanística o de jardineria la qual cosa deixa per a un futur incert la superació de l'estat actual de descura.

IV Conclusió

El sentit que anima aquest document, rau en la necessària i urgent tasca d'esperonar les administracions públiques i és a la base del Consell Valencià de Cultura, com a entitat consultiva i assessora de la Generalitat Valenciana. I, d'altra banda, en l'oportunitat que ens mostra l'avanç de les obres de reurbanització dels eixos abans descrits i que deixen, si cal més encara, a la llum dels ciutadans un espectacle urbà que hauria de ser negat, impedit: runes, usos fútils, descura, restes històriques per protegir.

Llavors cridem l'atenció de les administracions públiques concernides, Ajuntament de València i Conselleria de Cultura, per tal que consideren l'oportunitat d'intervenir dins de les seues competències en l'execució del planejament que ha estat aprovat pel seus òrgans i que duguen a terme les prescripcions contingudes en ell, duent a terme els instruments de gestió i d'urbanització adients.

Apèndix documental

INFORME DE CIRCUNSTANCIAS URBANÍSTICAS

AJUNTAMENT DE VALÈNCIA
 Àrea de Desenvolupament Urbà i Vivenda
 Servei de Planejament

DATOS CATASTRALES

Ref. Catastral	Ref. Plano	Calle	Número
5330235	YJ2753A		11

INFORMACIÓN CARTOGRÁFICA

PARTICIÓN URBANÍSTICA:

Superficie gráfica (m²)	Número de partes	Subparcela	Superf. subparcela (m²)	Hojas/ Serie C
222.47	1	1	222.47	34

INFORMACIÓN URBANÍSTICA:

DOCUMENTO URBANÍSTICO:
 P.G.O.U. C. Embras
 BOE 14/01/1989 - DOGV 03/05/1993 (PE2020) - PEP Ciutat Vella BOP 26/02/2020

CLASIFICACIÓN:
 Clasificación del Suelo: Sistema General
 (SU) Suelo Urbano

CALIFICACIÓN:
 Calificación Urbanística:
 (CHP-*) Zona Conjunto Histórico Protegido THC Trama Histórica

Uso Global o Dominante: Usos Permitidos y Prohibidos: Elementos Protegidos:
 / Autorización cultura

CALIFICACIÓN PORMENORIZADA:
 Uso Específico: Usos Permitidos y Prohibidos:
 (EL-S) Espacio Libre Singular Art. 8.4 - 8.5 NNUU PEP CV

CONDICIONES DE PARCELA:
 Sup. Min (m²): Fach. Min (m): Rectángulo Inscrito (m): Ángulo Lindes (g. sexal): Ocupación: Agregación Obligatoria: Alineaciones y prof. edif.
 Informe Líneas
 Ud. ejecución / Área reparto: NO

CONDICIONES DE VOLUMEN:
 Número Plantas: Altura Planta Baja (m): Altura cornisa máxima: Entreglantas: Semisótano: Sótano: Coef. Edificabilidad Neta (m²/m²): Alcos: Desvanes: Pasajes

CUERPOS Y ELEMENTOS SALIENTES:

APARCAMIENTOS:

OBSERVACIONES:

CARGA DEL PLANEAMIENTO EN PRUEBAS

Fecha Emisión: 1 de marzo de 2022
 Página: 1/1

Esta información, sólo válida para la parcela requerida, es copia fiel de la Base de Datos Cartográfica Municipal, en la fecha de su emisión, y no tiene carácter vinculante para la Administración, salvo que fuese debidamente certificada.

PLA ESPECIAL DE PROTECCIÓ DE CIUTAT VELLA I CATÀLEG DE PROTECCIONS
NORMAS URBANÍSTICAS Y DE PROTECCIÓN

Art. 8.5.- Espacios Libres singulares. Condiciones particulares de intervención en (Cp-EL)

1. Dentro del ámbito del Plan Especial, se identifican unos espacios libres como -singulares- atendiendo fundamentalmente a razones de carácter patrimonial y se establecen condiciones de carácter particular que se definen en este artículo para cada uno de ellos. Cualquier actuación de urbanización y reurbanización que se realice deberá tener en cuenta además las condiciones generales establecidas en el art. 8.4 anterior.

2. Las condiciones de carácter particular para cada uno de estos espacios, se definen a continuación:

...

(Cp-EL 7) Espacio libre manzana del Antiguo Convento de la Puridad.

1. Se requerirá de un anteproyecto autorizado por la Conselleria competente en materia de cultura.
2. En el espacio libre interior de la manzana delimitada por las calles Quart, Palomar, Murillo, Moro Zeit, Rey Don Jaime, el proyecto de urbanización del espacio libre será unitario, comprenderá el tratamiento de las medianeras recayentes a los espacios libres o a los accesos que deben tratarse con acabados propios de fachada principal.
3. Podrán realizarse accesos directos y apertura de huecos hacia el jardín desde las plantas bajas de las edificaciones que conforman la manzana. El tratamiento de las fachadas y medianeras recayentes a los espacios libres privados, al espacio libre interior o a los accesos deben tratarse con acabados propios de fachada.
4. El acceso al espacio libre público será desde las edificaciones que corresponden a equipamiento público dispuestas en esta manzana.
5. El diseño del futuro espacio libre del interior de la manzana, tendrá en cuenta la necesaria puesta en valor de los elementos catalogados que posee en su interior, que disponen de la correspondiente Ficha Particularizada, esto es, lienzos de la TAPIA del Convento, UNIDADES ARBÓREAS catalogadas y la recuperación del JARDÍN sito en la parcela de Palomar 6 y en parcela Rey Don Jaime 11. Se cumplirán las determinaciones de las Fichas Particularizadas del catálogo de todos estos elementos.
6. El diseño del espacio libre incorporará:
 - a. El concepto de Huerto de Convento, que en el caso del Convento de la Puridad, obtenemos de la lectura del PLANO del P. Tosca de 1704 obra esencial de la cartografía histórica valenciana.
 - b. En este huerto los caminos serán elevados sobre la tierra de cultivo, sombreados por frutales y emparrados de vid. El riego tendrá como punto de partida una fuente alberca a partir de la cual, una trama de canalillos repartirá el agua por la totalidad de los cuadros de cultivo.
 - c. La vegetación característica de estos huertos medievales está formada por frutales, hortalizas y plantas medicinales. En relación a los frutales a reintroducir debemos destacar el primer cítrico cultivado en Valencia, que es el cidro (*Citrus medica*) junto al naranjo amargo (*Citrus aurantium*) para sombrear caminos y el limonero (*Citrus limon*) como cultivo en cuadros, junto a granados (*Púnica granatum*) membrillo (*Cydonia oblonga*) higuera (*Ficus carica*) níspero europeo (*Mespilus germanica*) azufaifo (*Zizyphus jujuba*) y olivo (*Olea europea*).
 - d. Las plantas herbáceas y medicinales deberán corresponder a especies botánicas que tienen presencia antes de la conquista de América, es decir, especies de origen europeo y oriental. Entre las vivaces deben tener amplia representación las azucenas (*Lilium candidum*), los lirios (Iris germánica) y variedades de rosas antiguas, por su fuerte simbología religiosa.
 - e. Este concepto se reforzará con la recuperación de los restos en el subsuelo de los cimientos de la tapia derribada tras la desamortización, subiendo hacia el norte y en dirección a la plaza del Tosal, situados más allá de los lienzos visibles.
 - f. Estos restos aparecerán en futuras excavaciones, y se incorporaran al diseño del espacio libre, ya serán los propios restos o elementos de diseño los que informen de los límites que tuvo el huerto.

PLA ESPECIAL DE PROTECCIÓ DE CIUTAT VELLA I CATÀLEG DE PROTECCIONS
NORMAS URBANÍSTICAS Y DE PROTECCIÓN

7. La puesta en valor de los nuevos elementos protegidos, implica:
- a. El proyecto de puesta en valor del jardín deberá completar el lienzo de la tapia lindante con el espacio libre de edificación de la parcela sita en Palomar 6, en todo caso teniendo en cuenta lo regulado en la Ficha Particularizada de los restos de lienzos de la tapia del antiguo convento de la Puridad.
 - b. Para conseguir el objetivo de diseño de Huerto de Convento en el gran espacio libre, es necesario plantar especies arbóreas que requieren una capa de tierra vegetal con un espesor mínimo de 2,00 metros.
 - c. Para el jardín catalogado sito en la parcela de Palomar 6 y en Rey Don Jaime 1 se realizará un estudio, análisis y puesta en valor del jardín particular de casa burguesa, o patio-jardín yacente en la parcela. Con la recuperación de su estructura, caminos, acequias, bancos, fuente y especies arbóreas con algún interés, y para su correcta lectura, necesariamente cerrado en sí mismo mediante las tapias antiguas y planteando su relación con el gran espacio libre con un único acceso que refuerce la independencia de éste.
 - d. Para todos los elementos protegidos se deberá cumplir con su legislación sectorial aplicable y las condiciones de protección contenidas en las fichas respectivas de Catálogo, además de la supervisión municipal del Servicio municipal de jardinería y paisaje, mediante informes preceptivos sobre cualquier actuación.